

SARS E ANANELA BOETAPELE BA TSA DITJHELETE

3 Phupu 2024 — Khomishenara ya Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa (SARS), Mong. Edward Kieswetter o ananetse ka mofuthu ho kgethwa hape ha Mong. Enoch Godongwana, jwalo ka letona la Ditjhelete mmoho le Ngaka David Masondo jwalo ka Motlatsa Letona la Ditjhelete, mmoho le ho kgethwa ha Mong. Ashor Sarupen jwalo ka Motlatsa Letona la Ditjhelete wa bobedi.

Khomishenara o ile a lebohisa ditho tsena tse kgethilweng botjha ho ba Matona le Batlatsa Matona a Ditjhelete, a ba a bolela hore ena ke ntho e ntle le e etsang nalane demokrasing ya rona.

Khomishenara Kieswetter o hlalositse tshepo ya hae ya hore tlasa tataiso ya Letona Godongwana, naha e tla tswela pele tseleng ya yona ya momahanyo e tswelang ya tsa ditjhelete e tlang ho lebisa kgolong ya ikonomi ya Afrika Borwa. Tema ya Batlatsa Matona a Ditjhelete, ka ho sebetsa ka katamelo le Letona ho lebisa naha kgolong ya ditjhelete ho tswa moo e neng e eme teng ho leba mahlalahlaheng a tlang ho tobana le diphephetso tsa naha tsa phedisano le ikonomi, haholoholo maemo a hodimo a tlhokeho ya mesebetsi, e tla ba ya bohlokwa haholo. Botsitso ba tsa ditjhelete bo bohlokwa ebile ke boemo bo hlokehang ho fihlella kgolo. Tsitlallelo ya maikemisetso a botsitso ba ditjhelete ho akaretsa tlhokomelo le boikemelo ba naha ho tsa ditjhelete ka ho bokella lekgetho lohle le lokelang ho fumanwa ke mmuso. SARS e ikemiseditse ho tshehetsa mosebetsi ona o tlisang diphetoho.

Re le naha, re keteka dilemo tse 30 haesale hoba re tshware dikgetho tse etsang nalane tsa demokrasi ka Mmesa wa 1994. Ho phethahatswa ha Molao wa SARS, 1997 (Molao wa 34 wa 1997), o thehileng SARS, ho nkuwa e le e nngwe ya dintshetsopele tse ileng tsa theha motheo wa leano le bohlale le le tswelang la ditjhelete, ka ha sena se ile sa tlisa ntlafalo e kgolo pokellong ya lekgetho.

Dilemong tsena tse 30, dipokello tsa lekgetho di nyolohile ho tloha ho R113.8 billion ka 1994/95, ho fihlela kgolong e menahaneng ya sekgahla sa kgolo sa 9.9%, le ka lekgetho papisong le GDP la reshio ya 22.2%. Haesale ho tloha ka 1997, SARS e se e bokelletse tjhelete e fetang R21.2 trillion bakeng sa ntshetsopele ya phedisano le ya ikonomi. SARS e motjheng wa ho ntlafatsa le ho feta tshebetso ya yona ya pokello ya lekgetho ho bapa le lenanetsamaiso la lona le mawala jwalokaha le tiiseditswe ke seshene ya tekolohape ya mawala ya Komiti ya Bophethahatsi e neng e tshwerwe ka Motsheanong 2024 mmoho le Foramo ya Naha ya Botsamaisi e neng e tshwerwe ka Phuptjane 2024, ho tsitlallela Maikemisetso a Mawala a Boikobelo ka Boithapoi dilemong tse hlano tse latelang.

SARS e ntse e tswela pele ho tsitlallela Tshebetso e intshang Sehlabelo le ho qala ka mokgahlelo o latelang wa leeto la yona la ho ipopa botjha hape. Lena ke leeto leo ho lona re bohlang SARS ka leihlo le leng la "SARS e bohlale ya sejwalejwale eo botshepehi ba yona bo sa belaelweng, e tlang ho hlompfuwa le ho tlotlwa ke bohle".

Leeto lena le toboketswa ke maiteko a matla a ho fihella pokello e eketsehileng ya lekgetho ka ho manolla boithuto ba data, bohlale ba maiketsetso le moralo wa theknoloji. Sena se tla thusa ho fana ka tlhakisetsa le nnetefaletso le ho etsa hore balefalekgetho ba nolofallwe ke ho sebedisana le SARS, mmoho le ho fokisa le ho thibela boqhekanyetsi. Sena se tla boela se ntlafatsa tshebeletso e lebang ho balefalekgetho, ho bapa le lepetjo la rona le reng "tshebeletso e hlwahlwa ke oe e leng siyo hohang".

Sena se tla fihlellwa ka ho ba le bolekanane bo sebetsang ka ho phethahala le bo molemo ba SARS mmoho le bakgathatema kaofela lepatlelong lena la tsa lekgetho le tlang ka melemo e meholo bakeng sa balefalekgetho le bahwebi, mmuso le setjhaba. SARS e tla tshehetsa matla a e mong le e mong wa rona ho rarolla diphephetso tsa taolo ya lekgetho le ho ntlafatsa boikobelo ba tefo ya lekgetho ka boithaopi.

Mokgatlo o eme setjaro ho ba le dikamano tse ntle tsa tshebetso le sehlopha sena sa tsa dithelete, tlasa boetapele bo fanang ka tjheseho ba Letona hore o tsebe ho phethahatsa thomo ya ona.

Ho fumana lesedi le fetang lena, ka kopo ikopanye le SARS ho SARSMedia@sarsmedia.gov.za.

KE PHETHO